

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2534 โดยมีส่วนราชการในสังกัดทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค สำนักงานศึกษาธิการอำเภอเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีศึกษาธิการอำเภอเป็นหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ ปกครองบังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบงานของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอและควบคุมดูแลให้สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ปฏิบัติงานของกระทรวงศึกษาธิการ ตามบทบาทอำนาจหน้าที่ที่กำหนด ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ สป. 625/2539 ลงวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2539 กำหนดให้ศึกษาธิการอำเภอเป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ปฏิบัติราชการอันเป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการในเขตอำเภอนั้น สำนักงานศึกษาธิการอำเภอมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, น.ป.ป.: 142)

1. ประสานและจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของอำเภอ และแผนปฏิบัติการ รวมทั้งจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน โครงการ การตั้งและจัดสรรงบประมาณประจำปี ให้สอดคล้องกับแผนแม่บทของกระทรวงและแผนจังหวัด ตลอดจนกำกับเร่งรัด ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ ของหน่วยงานสังกัดกระทรวง ภายในอำเภอ และเป็นหน่วยข้อมูลทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในอำเภอ
2. ประสานและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม รวมทั้งส่งเสริมและควบคุมมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของหน่วยงาน ทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงภายในอำเภอ ตลอดจนดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของอำเภอ

3. ปฏิบัติราชการตามกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอหรือศึกษาธิการอำเภอหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

4. ปฏิบัติราชการของกระทรวง ซึ่งมีได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานใดในอำเภอโดยเฉพาะ

5. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

จากอำนาจตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จะเห็นว่าสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ มีหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติงานเกี่ยวกับการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ซึ่งเป็นงานในหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ ใน 3 ฐานะ คือ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2537: 6-8)

1. ในฐานะกระทรวงศึกษาธิการ โดยเหตุที่กระทรวงศึกษาธิการมีส่วนราชการ หน่วยงาน สถานศึกษาในสังกัดเป็นจำนวนมาก และส่วนใหญ่กระจายอยู่ในส่วนภูมิภาค สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ เป็นส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการเพียงส่วนราชการเดียวภายในเขตอำเภอ ที่เป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาคตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2535 จึงมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติราชการของกระทรวงศึกษาธิการตามกฎหมาย ระเบียบ ซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งการปฏิบัติงานตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้ดำเนินการหรือปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวง อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติงานในฐานะของกระทรวง ได้แก่

1.1 มีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบการปฏิบัติราชการของกระทรวง ซึ่งมีได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานใด โดยเฉพาะ

1.2 รับผิดชอบการปฏิบัติราชการตามอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอ ซึ่งกระทรวงมอบหมายให้ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้นายอำเภอปฏิบัติตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

1.3 ประสานงานและจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของอำเภอ และแผนปฏิบัติการของหน่วยงานสังกัดกระทรวงในอำเภอ

1.4 จัดตั้งและจัดสรรงบประมาณประจำปี ของหน่วยงานสังกัดกระทรวงในอำเภอ

1.5 เป็นหน่วยข้อมูลทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในฐานะเป็นหน่วยข้อมูลกลางของกระทรวงในอำเภอ โดยมีหน่วยงาน สถานศึกษาเป็นเครือข่ายข้อมูล

2. ในฐานะสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของปลัดกระทรวง และสำนักงานปลัดกระทรวง ตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งการปฏิบัติงานอื่นตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ และมติ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ได้แก่

2.1 การจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน โครงการของหน่วยงานสังกัดกระทรวง ในอำเภอ ให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนปฏิบัติการของกระทรวง

2.2 กำกับ เร่งรัด ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการของหน่วยงานสังกัดกระทรวงในอำเภอ

2.3 มีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบการปฏิบัติงานตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ และมติที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ

3. ในฐานะกรมต่างๆในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและคุรุสภาอำเภอ โดยเหตุที่กระทรวงศึกษาธิการ แบ่งส่วนราชการเป็นกรมและส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรมจำนวน 14 กรม และมีองค์การครูซึ่งจัดตั้งตามพระราชบัญญัติครู คือ คุรุสภา หน่วยงานดังกล่าวไม่มีส่วนราชการและหน่วยงานในส่วนภูมิภาค การปฏิบัติงานดังกล่าวจึงอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ซึ่งมีงานของกรมต่างๆที่กระทรวงมอบหมายให้รับผิดชอบ รวม 9 หน่วยงาน ได้แก่ (1) กรมการศาสนา (2) กรมพลศึกษา (3) กรมศิลปากร (4) สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับภูมิภาค (5) กรมวิชาการ (6) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (7) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (8) สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (9) สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา

สำหรับกรมการศาสนา มีหน้าที่ทำนุ บำรุง ส่งเสริมพระพุทธศาสนา สนองงานของรัฐและคณะสงฆ์ด้านการบริหาร การปกครอง การศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการสาธารณูปการ รวมทั้งสนับสนุนศาสนาอื่นๆที่ทางราชการรับรอง แต่เนื่องจากกรมการศาสนาไม่มีหน่วยงานและเจ้าหน้าที่รองรับในส่วนภูมิภาค ภารกิจต่างๆจึงเป็นหน้าที่ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และตามโครงสร้างในปัจจุบัน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด/อำเภอ มีหน้าที่ดำเนินงานกิจการพระศาสนาในส่วนภูมิภาคโดยอัตโนมัติอยู่แล้ว (กรมการศาสนา, 2540: ก-1, ม.ป.ป.: 14) ฉะนั้น งานกิจการพระพุทธศาสนาในระดับอำเภอ จึงเป็นหน้าที่ของศึกษาธิการอำเภอ ที่ต้องรับผิดชอบดูแลปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

การปฏิบัติงานด้านกิจการพระศาสนาของศึกษาธิการอำเภอ ซึ่งจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่กระทรวงมอบหมายตามที่ ได้กล่าวมาแล้วนั้น หากศึกษาธิการอำเภอ

ไม่สามารถปฏิบัติงานตามภารกิจหน้าที่ ให้บรรพวัตถุประสงค์หรือสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวง หรือถ้าศึกษาธิการอำเภอละเลยการปฏิบัติตามบทบาทอำนาจหน้าที่ ไม่ให้ความสนใจเอาใจใส่เป็นธุระในงานพระศาสนาเท่าที่ควร จะเสมือนหนึ่งว่าการดำเนินงานด้านพระพุทธศาสนาไม่ได้รับการทำนุ บำรุง ส่งเสริมจากทางราชการ ไม่มีการประสานสัมพันธ์และแสวงหาความร่วมมือระหว่างกัน ถ้าการดำเนินงานพระศาสนาถูกปล่อยให้เป็นธุระของพระสงฆ์เพียงลำพัง บางแห่งกระทำตามความถนัด ตามความพึงพอใจของพระสังฆาธิการแต่ละรูปแต่ละวัด บางครั้งพระสงฆ์ทำหน้าที่หลายอย่างจนไขว้ไขว่วุ่นวุ่นคิดอย่างไหนคิดอย่างไหนถูก บางอย่างเป็นภารกิจนอกเหนือพระธรรมวินัย (พระมหาบุญเกียรติ บุญญวิริโย, 2540: 34) ถ้าปล่อยให้เหตุการณ์เป็นไปเช่นนี้โดยไม่มีการปรับปรุงแก้ไข น่าเชื่อว่ากิจการพระพุทธศาสนานับวันแต่จะเสื่อมถอยลง ประชาชนขาดความเชื่อถือและความมั่นใจในผู้ทำหน้าที่เผยแผ่พระธรรมคำสอน ผลกระทบที่จะตามมาคือความเสื่อมโทรมของสังคม คนในสังคมจะห่างเหินศาสนามากขึ้น ไม่เข้าใจวิธีการนำเอาพระธรรมคำสอนอันเป็นหลักของพุทธศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนที่นำมาใช้ก็ใช้ในทางที่ผิด (วศิน อินทสระ, น.ป.ป.: 57)

พระสังฆาธิการมีความสำคัญและมีบทบาทต่อการปฏิบัติงานของศึกษาธิการอำเภอเป็นอย่างมาก เนื่องจากศึกษาธิการอำเภอจะต้องปฏิบัติงานร่วมกับพระสังฆาธิการ โดยศึกษาธิการอำเภอปฏิบัติงานในฐานะผู้ประสานงาน ผู้สนับสนุนและถวายความอุปถัมภ์พระสังฆาธิการในการดำเนินงานพระศาสนา นอกจากนั้นยังต้องกลั่นกรองงานด้านศาสนาเสนอต่อนายอำเภอพิจารณาดำเนินการ ในการจะทำงานให้ประสบผลสำเร็จ พระสังฆาธิการจะต้องเข้าใจและยอมรับบทบาทของศึกษาธิการอำเภอ และปฏิบัติในทางที่เกื้อกูลการปฏิบัติบทบาทของศึกษาธิการอำเภอด้วย หากไม่เข้าใจและไม่ยอมรับในบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการอำเภอ จะเกิดความขัดแย้ง การปฏิบัติงานของศึกษาธิการอำเภอด้านการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาจะประสบความล้มเหลว

จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นเมืองในประวัติศาสตร์เป็นเมืองเก่าแก่ที่เคยมิมีความเจริญรุ่งเรืองทางพุทธศาสนาในอดีต มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุทางพุทธศาสนาที่สำคัญสมัยทวารวดี สมัยอู่ทอง และสมัยอยุธยาเป็นจำนวนมากที่อยู่ในวัด มีวัดเป็นแหล่งทัศนศึกษาซึ่งมีวิธีการนำหลักธรรมและกฎแห่งกรรมเสนอเป็นคติสอนใจในรูปแบบต่างๆที่น่าสนใจ แต่ในปัจจุบันสถานการณ์ของจังหวัดสุพรรณบุรี มีทั้งข้อมูลด้านการส่งเสริมศาสนา ในลักษณะที่เป็นแบบอย่างของจังหวัดใกล้เคียง และข้อมูลที่สะท้อนถึงปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมในระดับร้ายแรงตัวอย่างเช่น

จากรายงานการศาสนา 2538 ของกรมการศาสนา พบว่างานการศึกษาสงฆ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี มีสำนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม บาลี จำนวน 321 แห่ง นักเรียนธรรมศึกษาจำนวน 7,179 คนซึ่งมากที่สุดในประเทศ และในปัจจุบันถือเป็นแบบอย่างให้จังหวัดใกล้เคียงได้มาศึกษาวิธีการดำเนินงาน ในขณะที่การศาสนศึกษามีการดำเนินงานอย่างได้ผลจนเป็นแบบอย่างที่ดี ก็มีข้อมูลว่า การบริหารสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ การดูแลศาสนสถานและบุคลากรทางศาสนา ตลอดจนสภาพสังคมของจังหวัดสุพรรณบุรียังประสบปัญหา

จากสรุปรายงานผลการวิเคราะห์การประเมิน การบริหารสำนักงานศึกษาธิการอำเภอทั่วประเทศ ปีงบประมาณ 2537 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2537) พบว่าสำนักงานศึกษาธิการอำเภอในจังหวัดสุพรรณบุรี ระดับคะแนนเฉลี่ยของทุกหมวดงานในอำเภอขนาดใหญ่ มีค่า 3.72 ในอำเภอขนาดเล็กมีค่า 3.65 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมของเขตการศึกษา 5 คือ 4.07 และ 3.79 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยของอำเภอต่างๆในเขตการศึกษา 5 ถือว่าอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4 และเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดต่างๆในภาคกลาง ซึ่งมีสภาพทางภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่คล้ายคลึงกัน คะแนนเฉลี่ยของจังหวัดสุพรรณบุรีถือว่าอยู่ในระดับต่ำเช่นกัน ส่วนในหมวดงานส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คะแนนเฉลี่ยในอำเภอขนาดใหญ่มีค่า 3.95 คะแนนเฉลี่ยในอำเภอขนาดเล็กมีค่า 3.65 เมื่อเปรียบเทียบกับอำเภอต่างๆในจังหวัดใกล้เคียง ส่วนใหญ่คะแนนเฉลี่ยมีค่าเกิน 4 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยของจังหวัดสุพรรณบุรี ยังต่ำกว่าของจังหวัดต่างๆถึงแม้ว่า จะมีคะแนนเฉลี่ยเกิน 3 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานก็ตาม

นอกจากนั้นในด้านสภาพสังคม จังหวัดสุพรรณบุรียังเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งแพร่ไปในชุมชนและสถานศึกษาต่างๆ จากสถิติคดีที่เกี่ยวกับยาเสพติดที่เกิดในจังหวัดสุพรรณบุรีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสุพรรณบุรี, 2540) กล่าวคือ ในปี 2536 มีคดีเกิด 1,961 ครั้ง ผู้ต้องหา 2,070 คน ส่วนในปี 2540 เฉพาะในช่วง 9 เดือน (มค.-กย.) มีคดีเกิด 3,436 ครั้ง ผู้ต้องหา 3,551 คน ซึ่งเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นปัญหานี้ยังได้แพร่เข้าไปในวัด ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างเหตุการณ์ในปี 2539 ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมเจ้าอาวาสขณะกำลังเสพยา (เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2539) การป้องกันและการแก้ปัญหาสังคมต่างๆเหล่านี้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือจากทางวัด จึงน่าสนใจที่จะศึกษาว่า ศึกษาธิการอำเภอในจังหวัดนี้ ได้ปฏิบัติบทบาทในการประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ครบถ้วนเพียงใด

กล่าวโดยสรุป ศึกษาธิการอำเภอจะปฏิบัติงานด้านศาสนาให้ประสบผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของกระทรวงศึกษาธิการ และการจะปฏิบัติตามบทบาทได้สมบูรณ์ จำเป็นจะต้องมีการประสานสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับพระสังฆาธิการ เพื่อสร้างความร่วมมือต่อกัน ความคาดหวังของพระสังฆาธิการเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ซึ่งศึกษาธิการอำเภอพึงปฏิบัติ ย่อมมีผลกระทบต่อ การปฏิบัติงาน ในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาของศึกษาธิการอำเภอเป็นอย่างมาก ถ้าความคาดหวังหรือความต้องการของพระสังฆาธิการเกี่ยวกับบทบาทของศึกษาธิการอำเภอ สอดคล้องกับบทบาทที่กระทรวงมอบหมายให้ปฏิบัติ การปฏิบัติงานของศึกษาธิการอำเภอก็น่าจะได้รับการสนับสนุนจนประสบผลสำเร็จด้วยดี แต่ถ้าหากความคาดหวังของพระสังฆาธิการไม่ตรงกับบทบาทที่กระทรวงมอบหมายหรือมีความขัดแย้งกัน จะทำให้การปฏิบัติงานของศึกษาธิการอำเภอ ด้านการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาประสบปัญหา การปฏิบัติงานจะไม่เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ของกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนั้น หากบทบาทที่ปฏิบัติจริงตามความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ สอดคล้องกับบทบาทที่พระสังฆาธิการคาดหวัง ก็น่าจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพระสังฆาธิการกับศึกษาธิการอำเภอเป็นไปอย่างราบรื่น อันจะส่งผลให้ศึกษาธิการอำเภอสามารถปฏิบัติบทบาทได้บรรลุจุดหมายของกระทรวง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุพรรณบุรี เกี่ยวกับบทบาทของศึกษาธิการอำเภอ ในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา เพื่อให้ได้ข้อความรู้อันจะเป็นประโยชน์ เป็นแนวทาง ในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน การกำหนดบทบาท และการพัฒนานุเคราะห์ให้มีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานด้านการศาสนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่ควรจะเป็นของศึกษาธิการอำเภอ ในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาตามความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาบทบาทที่เป็นจริงของศึกษาธิการอำเภอ ในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาตามความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดสุพรรณบุรี

ขอบเขตของกรวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาบทบาทที่ควรจะเป็น และบทบาทที่เป็นจริงของศึกษาธิการอำเภอ ในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาตามความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ เฉพาะในจังหวัดสุพรรณบุรี เท่านั้น

2. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยประมวลบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการอำเภอ ที่กำหนดตามพระราชกฤษฎีกา ระเบียบ คำสั่ง หน้าที่ความรับผิดชอบการปฏิบัติงานตามแผนอัตรากำลัง 3 ปี รอบที่ 4 (พ.ศ.2539-2541) คู่มือการประเมินการบริหารสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับการพระศาสนา และคู่มือการปฏิบัติงานด้านศาสนา ของกรมการศาสนา เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยจะพิจารณาในประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 การส่งเสริมงานศาสนศึกษา เป็นงานที่พระสงฆ์ วัด และคณะสงฆ์จัดให้พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ได้รับการศึกษา เช่น การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ แผนกธรรม บาลี ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การถวายความรู้พระสังฆาธิการและการให้ความรู้แก่โยธาวิจกร

2.2 การส่งเสริมงานพัฒนาศาสนสถาน เป็นงานอาคารสถานที่และศาสนสมบัติของวัด เช่น การพัฒนาวัด อุดหนุนการก่อสร้างปฏิสังขรณ์เสนาสนะ การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด

2.3 การส่งเสริมงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นการเผยแผ่พระศาสนาโดยคณะสงฆ์และการเผยแผ่พระศาสนาโดยคฤหัสถ์ที่กระทำในนามของสมาคม ชมรม ได้แก่ งานพระธรรมทูต หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนและอุปสมบทหมู่ กิจกรรมเผยแผ่หลักธรรมศีลธรรม การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม การจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา งานพุทธมามกะและขุพุทธิกสมาคม

2.4 การประสานและส่งเสริมการดำเนินงานพระศาสนา เป็นงานที่เกี่ยวกับการถวายความอุปถัมภ์และช่วยดำเนินการ ตามที่เจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์แต่ละระดับ ตลอดจนเจ้าอาวาสขอความช่วยเหลือ เพื่อให้การปกครองและการบริหารงานพระศาสนาเป็นไปด้วยดี ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการของวัด การจัดทำข้อมูลทางศาสนา การกำกับติดตามและประเมินผล การนิเทศ การประชาสัมพันธ์งานพระศาสนา งานนิคมวัด และงานทะเบียนต่างๆ

3. ประชากรที่ทำการศึกษาค้นคว้านี้ เป็นพระสังฆาธิการในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบล ที่ดำรงตำแหน่งในปี พ.ศ. 2540

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. พระสังฆาธิการ หมายถึง พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบล ซึ่งมีหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตของตน
2. บทบาทที่ควรจะเป็น หมายถึง บทบาทที่พระสังฆาธิการคาดหวังให้ศึกษาริการอำเภอประพจน์หรือปฏิบัติในด้านการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา ตามอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งที่ครองอยู่
3. บทบาทที่เป็นจริง หมายถึง การประพจน์หรือการปฏิบัติงานที่ศึกษาริการอำเภอกระทำจริง ในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาตามอำนาจหน้าที่
4. ศึกษาริการอำเภอ หมายถึง บุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งศึกษาริการอำเภอ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดสุพรรณบุรี
5. การส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของศึกษาริการอำเภอ ที่เกี่ยวกับงานของคณะสงฆ์ไทย ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการมอบหมายให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัย จะทำให้ได้ข้อความรู้เกี่ยวกับ บทบาทที่ควรจะเป็นและบทบาทที่เป็นจริงของศึกษาริการอำเภอ ในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา ตามความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ
2. ผลการวิจัย จะสามารถใช้เป็นแนวทางให้ศึกษาริการอำเภอ นำไปปรับปรุงการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามบทบาทของตนอย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น
3. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลให้สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากร ให้สามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยพระสังฆาธิการ 3 กลุ่ม ดังนี้

1.1 พระสังฆาธิการระดับจังหวัด ได้แก่ เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด จำนวน 3 รูป ใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย

1.2 พระสังฆาธิการระดับอำเภอ ได้แก่ เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ จำนวน 22 รูป ใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย

1.3 พระสังฆาธิการระดับตำบล ได้แก่ เจ้าคณะตำบล จำนวน 86 รูป ใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 22 รูป การได้มาของกลุ่มตัวอย่าง โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง คือเกณฑ์ร้อยละ 25 (ระยอง กรมม.ป.ป.: 8) ใช้การเทียบสัดส่วนรายอำเภอ แล้วจึงใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 47 รูป จากประชากรทั้งสิ้น 111 รูป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภท คือ

2.1 แนวการสัมภาษณ์ (interview guideline) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับบทบาทที่ควรจะเป็นและบทบาทที่เป็นจริง ของศึกษาธิการอำเภอ ในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาในจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นแบบปลายเปิด (open-ended)

2.2 แบบวิเคราะห์เอกสาร ใช้วิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงของศึกษาธิการอำเภอ ในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) หาค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage)

4.2 ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

5. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตารางประกอบความเรียง

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

รายงานการวิจัยเสนอเป็น 5 บท ตามลำดับดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ บทบาท บทบาทของศึกษานิเทศก์อำเภอ พระสังฆาธิการ การส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ
ในส่วนสุดท้ายจะเป็นรายการอ้างอิง ภาคผนวก ประวัติผู้วิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย